

ความสำคัญของการใช้หมายเลขสามและเจ็ดที่ปรากฏในเทพนิยายและนิทานพื้นบ้าน

นุพงษ์ ภูศรี^{1*} และ ไพศาล เพ็งสวย¹

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*nupong2010@windowslive.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอตัวเลขที่มีอิทธิพลในเทพนิยายและนิทานพื้นบ้านที่เห็นได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การนำเสนอความสำคัญของหมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดในนิทานนั้นมีจุดประสงค์หลักคือทำให้ผู้อ่านสามารถจดจำตัวละคร สถานที่และเหตุการณ์ที่สำคัญต่าง ๆ ในเรื่องราวได้ อันนำไปสู่การเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานในทางคริสต์ศาสนาที่มีความหมายแฝงอยู่ในหมายเลขสามและหมายเลขเจ็ด จากการศึกษาความสำคัญของหมายเลขทั้งสองนี้พบว่า หมายเลขสามมักถูกนำเสนอในรูปแบบการเปรียบเทียบ บทบาท และเหตุการณ์ทางคริสต์ศาสนา ขณะที่หมายเลขเจ็ดนั้น ถูกนำเสนอในลักษณะความสมบูรณ์แบบของตัวละครหรือเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับคริสต์ศาสนาเช่นเดียวกันกับ หมายเลขสาม

คำสำคัญ: หมายเลขสาม หมายเลขเจ็ด เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน

The significance of using number three and seven in fairy tales and folklores

Nupong Phusri^{1*} and Phaisan Phengsuai¹

¹English Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

*nupong2010@windowslive.com

Abstract

This academic paper presents figures that have influenced fairy tales and folk tales seen from the past to the present. Presenting the significance of the number three and seven in the story has the main purpose of enabling readers to recognize the characters, important places and events in the story lead to a connection to the Christian evidences underlying the number three and seven. From studying the importance of both numbers, it was found that the number three is often presented in a comparative form, roles and events whereas the number seven is presented as a perfect character or event which is related to the Christianity as the number three.

Keywords: Number three, Number seven, Fairy tales, Folklores

1. บทนำ

“กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว...” วลีนี้มักถูกพบเห็นได้บ่อยครั้งในหลายเรื่องของเทพนิยายหรือนิทานพื้นบ้านที่นักอ่านหลายคนเคยผ่านตามาบ้างในวัยเด็ก อย่างไรก็ตาม นอกจากวลียอดนิยมที่ถูกเกริ่นนำก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่องดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นเรายังพบว่าในหลายเรื่องของเทพนิยายเหล่านี้มักมีองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่คล้ายกัน กล่าวคือ การใช้หมายเลขสาม (the rule of three) ตัวอย่างเช่น “Once upon a time...a queen was sitting and sewing by a window with an ebony frame. While she was sewing, she looked out at the snow and pricked her finger with the needle. Three drops of blood fell onto the snow.” [1] จากตัวอย่างข้างต้นซึ่งหลายคนมักจดจำได้ว่าเป็นตอนเปิดเรื่องของนิทาน “สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด” แต่จะมีผู้อ่านสักกี่คนที่เกิดข้อคำถามและข้อสังเกตในประโยคสุดท้ายว่าทำไมต้องมีเลือดเพียงแค่สามหยดเท่านั้นที่ไหลลงสู่หิมะ มากกว่านี้ได้หรือไม่ จากประโยคข้างต้นดังกล่าวของนิทานเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ดนับว่าเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการนำเสนอหมายเลขสาม (number three) ที่ปรากฏอยู่ในนิทานและไม่เพียงแต่นิทานเท่านั้น การนำเสนอรูปแบบหมายเลขสามยังถูกนำไปใช้กับงานเขียนประเภทอื่น ๆ อีกมาก เช่น นิทานพื้นบ้านและนิทานปรัมปรา เป็นต้น ดังเช่นที่ Liabenow [2] กล่าวไว้ในบทความของเธอว่า “This pattern also occurs across other fairy tales, folklore, and mythologies; often the number three is involved, ... (1)” อย่างไรก็ตามในขณะที่รูปแบบการนำเสนอหมายเลขสามมักถูกพบได้บ่อยครั้งในงานเขียนประเภทนิทาน นิทานพื้นบ้าน หรือนิทานปรัมปรา หมายเลขเจ็ด (number seven) เองก็ได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน ตามที่ Liabenow [2] ได้กล่าวว่า “...often the number three is involved, but the numbers four and seven are also quite popular (1)” ยกตัวอย่างเช่นการที่สโนว์ไวท์หนีแม่เลี้ยงใจร้ายเข้าไปอยู่ในป่าและได้รับการช่วยเหลือจากคนแคระทั้งเจ็ดคน หรือแม้กระทั่งนิทานพื้นบ้านของไทย เช่นในเรื่องสังข์ทอง ท้าวสามลมีธิดาเจ็ดคนซึ่งคนสุดท้ายต้องมีนามว่า “รจนา” นับว่าเป็นลูกสาวที่สวยงามที่สุดในบรรดาพี่น้องทั้งหมด หรือในเรื่องแก้ว

หน้าม้า ทำวาทุณดลกับพระปิ่นทองหาทางกำจัดนางแก้วโดยออกอุบายให้นางแก้วไปยกเขาพระสุเมรุมาไว้ที่เมืองภายใน 7 วัน หากทำไม่สำเร็จต้องได้รับโทษอาญา แต่หากทำได้ก็จะจัดพิธีอภิเษกสมรสกับพระปิ่นทอง เป็นต้น จากประโยคตัวอย่างข้างต้น เราจึงเห็นได้ว่าการใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดเป็นที่นิยมในการนำมาใช้เป็นองค์ประกอบของนิทานหลายเรื่องทั้งยุโรปและเอเชีย แต่ก็มีข้อมูลเพียงน้อยนิดในการให้เหตุผลว่า “ทำไม” การใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดจึงมีความสำคัญในงานเขียนประเภทเหล่านี้ หรือเป็นเพียงเพราะประเพณีนิยมที่สืบทอดกันมา หรือเพราะหมายเลขสามและเจ็ดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับด้านศาสนาและวัฒนธรรมของบุคคลที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่นั้น ๆ หรือหมายเลขสามและเจ็ดให้ความหมายแฝงที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยาของมนุษย์อย่างนั้นหรือ คำถามเหล่านี้เกิดขึ้นในใจของผู้เขียนบ่อยครั้งหลังจากที่ได้สอนในรายวิชาการวรรณกรรมสำหรับเด็กจนนำมาสู่การเขียนบทความวิชาการเรื่องนี้

เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน และนิทานปรัมปราล้วนแล้วแต่มีคุณค่าที่ควรศึกษาเรียนรู้รากเหง้าทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของคนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งผู้เขียนมีความเชื่อว่าทุกเรื่องราวในงานเขียนนั้น ๆ มักแฝงไว้ด้วยข้อคิด คำสอน และปรัชญาในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงหลักจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ถูกสอดแทรกไว้ในนิทานที่อ่านแล้วมีความสุขของเด็ก ๆ อย่างไรก็ตามมององค์ประกอบของการใช้ตัวเลขที่ปรากฏในนิทาน และเทพนิยายนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจึงนำประเด็นการใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดที่มักปรากฏในเทพนิยายหรือนิทานพื้นบ้านที่เราคุ้นเคยนำมาวิเคราะห์ในแง่ของความหมาย ความสำคัญตลอดจนการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของการใช้หมายเลขสามและเจ็ดใน 4 เรื่องต่อไปนี้คือ เรื่อง Beauty and the Beast ในฉบับของ Jeanne-Marie Leprince de Beaumont เรื่อง Rumpelstiltskin และ Snow White ในฉบับของสองพี่น้องตระกูลกริมม์ และเรื่อง Goldilocks and the three bears ซึ่งไม่ปรากฏนามผู้แต่ง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดในเทพนิยายและนิทานพื้นบ้าน
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของหมายเลขสามและหมายเลขเจ็ด

3. Beauty and The Beast

ผู้เขียนเชื่อว่าหลายคนมักติดภาพจำตัวละคร เบลล์ จากเรื่องโฉมงามกับเจ้าชายอสูรในฉบับของดิสนีย์ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในยุคหนึ่ง แต่ในฉบับของมาดาม เดอ โบมงต์ (Madame de Beaumont) ตัวละครหญิงสาวในเรื่องที่มีพี่ชายและพี่สาวรวมกันทั้งหมด 7 คน ซึ่งเธอเป็นน้องคนสุดท้องในบรรดาพี่สาวสองคนโดยครอบครัวที่มีสมาชิกทั้งเจ็ดคนนั้นตามหลักความเชื่อทางศาสนาคริสต์แล้วถือว่าเป็นจำนวนตัวเลขที่สมบูรณ์แบบที่สุด (number of completion and perfection) เนื่องจากมีการอ้างอิงจากพระคัมภีร์ไบเบิลว่าพระเจ้าใช้เวลาในการสร้างโลกทั้งหมดเจ็ดวัน ดังนั้นหมายเลขเจ็ดจึงเป็นตัวเลขที่ดีที่สุดซึ่งตรงกับที่ Schimmel [3] ได้กล่าวไว้ว่า “...Christian belief that seven is the perfect number-the number of the attributes of God (132-133)” ตัวละครเอกหญิงในเรื่องนี้เป็นน้องสาวคนสุดท้องซึ่งมีความคล้ายกับนิทานเรื่องอื่น ๆ ที่พี่สาวทั้งสองคนมักมีนิสัยอิจฉาริษยา เนื่องจากลูกสาวคนสุดท้องมักได้รับความสนใจจากพ่อแม่หรือพี่ ๆ คนโตเสมอ หญิงสาวในเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกัน หากเราวิเคราะห์ในประเด็นนี้จะพบว่านิทานแทบทุกเรื่องน้องคนสุดท้องมักมีใบหน้าที่สวยงาม หากเป็นผู้หญิง หรือมีความฉลาดปราดเปรื่องสามารถเอาตัวรอดได้หากเป็นผู้ชายจนกลายเป็นลักษณะเด่น (motif) ของนิทานที่มีตัวละครสามตัวหรือเจ็ดตัวไปโดยปริยาย ตัวอย่างเช่น ซินเดอเรลลาและลูกหมูสามตัวที่ใช้แนวคิดการสร้างลักษณะเด่นนี้ในนิทานเพื่อให้เห็นถึงลักษณะนิสัยที่ตรงข้ามกันของพี่น้องในเรื่อง Cinderella และ The Three Little pigs

นิทานเรื่องโฉมงามกับเจ้าชายอสูรฉบับของ Madame de Beaumont เปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่พ่อเดินทางไปค้าขายในเมืองโดยลูกสาวคนโตทั้งสองคนได้ร้องขอให้ผู้เป็นพ่อซื้อของขวัญราคาแพงมาฝากจากในเมือง ขณะที่บุตรสาวคนเล็กไม่ต้องการของมีค่าเหล่านั้น เธอกลับต้องการเพียงแค่ออกกุหลาบเพียงดอกเดียวเท่านั้นจากพ่อ ขณะที่เดินทางกลับจากเมืองผู้

เป็นพ่อได้ซึ่งเกี่ยวผ่านหน้าปราสาทหลังหนึ่งแล้วเจอกับดอกกุหลาบสวยงามจึงตัดสินใจเด็ดดอกกุหลาบนั้นให้กับบุตรสาวคนเล็ก ทันใดนั้นอสูรร้ายน่ากลัวก็เข้าทำร้ายหมายจะเอาชีวิต เขาจึงขอร้องให้อสูรไว้ชีวิต โดยยอมกับการแลกเปลี่ยนให้พาบุตรสาวคนใดคนหนึ่งมาอยู่ที่ปราสาทกับอสูรร้ายตนนี้ แน่แน่นอนว่าหน้าที่นี้ตกเป็นของลูกสาวคนเล็กตามแบบฉบับนิทาน โดยที่อสูรตนนี้ให้เวลาชายแก่เพียงสามวันในการพาบุตรสาวมาอยู่ในวังของตนตามข้อตกลง “He begs the Beast not to kill him, so the Beast relents and tells him that if one of his daughters is willing to die in his place he will forgive him, but he has only three days to return” [4] จากประเด็นนี้ทำให้ผู้เขียนพบว่าไม่ว่าจะเป็นภารกิจใดก็ตามตามนิทาน นิทานพื้นบ้าน หรือนิทานปรัมปรา ภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้มักถูกกำหนดให้แล้วเสร็จภายในสามวันเท่านั้น และตัวละครหญิงสาวในเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกันเธอต้องอยู่กับอสูรร้ายภายในปราสาทตามข้อตกลงเป็นเวลาสามเดือน เช่นเดียวกับไซคี (Psyche) ในนิทานปรัมปราของกรีกที่ต้องทำภารกิจตามบัญชาการของเทพอะโฟรไดท์ผู้เป็นมารดาของเทพคิวปิดถึง 3 ครั้ง เพื่อพิสูจน์รักแท้ที่มีต่อบุตรชายของพระนาง จะเห็นได้ว่าในนิทานหลายเรื่องนิยมใช้หมายเลขสามเป็นตัวกำหนดเวลา Schimmel [3] ได้กล่าวว่าการใช้หมายเลขสามที่เกี่ยวข้องกับเวลานั้นมีความสัมพันธ์มาจากคัมภีร์ไบเบิลที่อ้างถึงโยนาห์ผู้ไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับพระเจ้าจึงกระโจนลงทะเลเพื่อไถ่บาปและอธิษฐานถึงพระเจ้าว่าต่อไปนี้จะเชื่อฟังพระองค์ตลอดไป พระเจ้าจึงเนรมิตปลาวาฬตัวใหญ่แล้วให้โยนาห์อยู่ในท้องของปลาวาฬนั้นเป็นเวลาสามวันจึงคายโยนาห์ออกมาไว้บนผืนดิน (69)

สามเดือนผ่านไป หญิงสาวได้ขออนุญาตอสูรเพื่อกลับไปเยี่ยมพ่อที่บ้านเนื่องจากมีความเป็นห่วงและคิดถึง ซึ่งอสูรตนนั้นได้อนุญาตให้กลับไปเยี่ยมพ่อได้เพียงหนึ่งสัปดาห์ (7 วัน) “After three months have passed, Beauty confesses to the Beast that she misses her father. The Beast allows her one week to return to her family (73)” ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น หมายเลขเจ็ดตามความเชื่อของศาสนาคริสต์ที่ได้เขียนไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลนั้นนับว่าเป็นตัวเลขที่ดีที่สุด เพราะเป็นวันที่พระเจ้าทรงสร้างโลก และเป็นเจ็ดวันที่หญิงสาวอยู่ห่างจากอสูรจึงเปรียบได้กับเจ็ดวันที่โนอาห์ได้ส่งนกเขาออกไปจากเรือเพื่อหาผืนดินที่ว่างเปล่าหลังจากที่น้ำท่วมโลก 40 วัน ตามความประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการจะทำลายล้างโลก และการบินกลับมาของนกเขานั้นหมายถึงการสิ้นสุดของน้ำท่วม นั่นหมายถึงการจากไปของหญิงสาวเพื่อไปเยี่ยมผู้เป็นพ่อ และการกลับมาที่ปราสาทเพื่อมาอยู่กับอสูร เป็นนัยยะหมายถึงการสิ้นสุดความโดดเดี่ยวของอสูรร้ายที่ต้องอยู่เพียงลำพัง [3] นิทานฉบับนี้มีความคล้ายกันกับนิทานฉบับของดิสนีย์ซึ่งพบว่าวันที่กลับไปปราสาท หญิงสาวพบว่าอสูรร้ายกำลังหมดลมหายใจและเธอตอบตกลงรับรักเขาด้วยความบริสุทธิ์ใจจนทำให้เวทมนต์เสื่อมสลายกลายเป็นชายหนุ่มรูปงาม ดังที่ Liabenow [2] ได้กล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า การฟื้นคืนสุขภาพของเจ้าชายนั้นก็เหมือนกับพระเยซูที่ทรงฟื้นคืนชีพจากการถูกตรึงไม้กางเขนหลังจากการถูกทรมานเป็นเวลาสามวันนั่นเอง “The transformation and recuperation after starving himself for three days could very well be a parallel to Jesus rising from the grave three days after his crucifixion (4)”

4. Rumpelstiltskin

นิทานพื้นบ้านของเยอรมันประพันธ์โดยสองพี่น้องตระกูลกริมม์เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่มีลักษณะเด่นในเรื่องการใช้ตัวเลขคล้ายกับเรื่อง Beauty and the Beast โดยเนื้อเรื่องเริ่มต้นจากผู้เป็นบิดาได้เข้าเฝ้าพระราชและอวดอ้างว่าบุตรสาวของตนสามารถปั่นเส้นฟางให้กลายเป็นทองคำได้ เมื่อพระราชได้ยินดังนั้นก็เกิดความพอพระทัยเป็นอย่างมากจึงได้ตรัสให้นำบุตรสาวของชายแก่มาเข้าเฝ้าและให้ทำงานโดยการปั่นเส้นฟางให้เป็นทองคำ หากไม่สามารถทำได้อย่างที่กล่าวไว้บิดาของหญิงสาวจะต้องถูกลงโทษโดยการประหารชีวิต ในคืนนั้นเองก็มีชายร่างเล็กปรากฏตัว “All of a sudden, a peculiar little man appear” [5] พร้อมกับเอ่ยปากช่วยเหลือหญิงสาวโดยมีข้อแลกเปลี่ยนคือสร้อยคอ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นสองครั้งจนกระทั่งคืนที่สาม ชายร่างเล็กเอ่ยปากขอบุตรคนแรกจากหญิงสาวหากได้แต่งงานกับพระราชซึ่งหญิงสาวก็ตอบตกลงรับปากในทันทีจากเหตุการณ์นี้จะเห็นว่าการช่วยเหลือดำเนินการมาถึงสามครั้งซึ่งครั้งที่สามนั้นมักเป็นเรื่องที่ค่อนข้างรุนแรงและจริงจัง

มากกว่าสองครั้งที่ผ่านมานำไปสู่จุดหักมุมของเรื่อง (turning point) ดังเช่น Booker [6] ได้กล่าวไว้ในหนังสือของเขาชื่อ “The seven basic plots: Why do we tell stories?” ว่า “What we see in all these examples is how ‘three’ is the final trigger for something important to happen. Three in stories is the number of growth and transformation (231)” ซึ่งสอดคล้องกับกฎการซ้ำของ Axel Olrik นักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์กที่ Danli [7] ได้อธิบายไว้ในวิทยานิพนธ์ของเธอว่าในนิทานพื้นบ้านมักมีการซ้ำและการซ้ำนั้นมักมีจำนวน 3 ครั้งซึ่งการซ้ำนอกจากทำให้เหตุการณ์เข้มข้นแล้วยังช่วยให้เรื่องสามารถดำเนินไปได้ยาวขึ้น (14)

อย่างไรก็ตาม Becker-Cantarino [8] ได้พูดถึงนิทานพื้นบ้านเรื่อง Rumpelstiltskin ของสองพี่น้องตระกูลกริมม์ว่าเป็นนิทานมุขปาฐะ กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวจากรุ่นสู่รุ่นของชาวเยอรมัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่านิทานเรื่องนี้จะยึดมั่นในความเชื่อของชาวเยอรมัน เนื่องจากในศตวรรษที่ 17-18 นั้น ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่มีอิทธิพลมากที่สุดของประเทศ ดังนั้นเรื่องเล่าหรือนิทานจึงมักแฝงเอาความเป็นศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องในเนื้อเรื่องอยู่เสมอ (11) ยกตัวอย่างเช่น หลังจากที่หญิงสาวได้อภิเษกสมรสกับพระราชแล้วและทรงตั้งพระครรภ์บุตรคนแรกกับพระราช ขายร่างเล็กก็ปรากฏตัวขึ้นอีกครั้งพร้อมกับทองคำสัญญา แต่หญิงสาวซึ่งบัดนี้ได้กลายเป็นพระราชินีแล้วกลับปฏิเสธที่จะยกบุตรของตนให้กับขายร่างเล็ก ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดข้อตกลงใหม่อีกครั้งกล่าวคือ หากหญิงสาวสามารถเดาได้ว่าชื่อของขายร่างจิ้งนั้นคือชื่ออะไรเขาจะยอมยุติเรื่องทั้งหมด โดยมีข้อแม้ว่าต้องสามารถบอกชื่อของเขาได้ภายในสามวันเท่านั้น “If you can guess my name in three days, you may keep the child. If not, he will be mine. I’ll be back tomorrow, at midnight.” [5] ซึ่งในแต่ละวันหญิงสาวต้องคอยเดาว่าขายร่างเล็กนั้นชื่ออะไรโดยหญิงสาวได้ทำแบบนี้ติดต่อกันจนถึงวันที่สามซึ่งเป็นวันสุดท้าย ในที่สุดหญิงสาวก็สามารถบอกชื่อของขายร่างเล็กได้ถูกต้องด้วยความช่วยเหลือของทหารที่แอบสะกดรอยตามขายร่างเล็กนั้นไปในป่า เมื่อชื่อของตนถูกเปิดเผยขายร่างเล็กก็เรียกวรธาและฉีกร่างของตัวเองออกเป็นสองส่วนด้วยความโมโห “...in his anger he stamped with his right foot so hard that it went into the ground above his knee; then he seized his left foot with both his hands in such a fury that he split in two, and there was an end of him.” [5] จากเหตุการณ์ที่ขายร่างเล็กฉีกร่างตัวเองออกเป็นสองส่วนนี้สามารถอ้างอิงได้จากการสวรรคตของพระเยซู ซึ่ง Liabenow [2] อธิบายว่า “In the gospel of John, when Jesus in on the cross, he speaks three times before he gives up his spirit. When he dies, the veil of the temple is torn in two (6)” ซึ่งเป็นนัยยะการบอกถึงจุดจบของชีวิต

5. Snow White

Bettelheim [9] กล่าวว่าสโนว์ไวท์เป็นหนึ่งในนิทานที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เนื่องจากมีแก่นเรื่องที่หลากหลายจึงมักถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์บ่อยครั้ง (199) และด้วยความมีลักษณะเด่นทางด้านตัวเลขที่ปรากฏในนิทานตั้งแต่เปิดเรื่องจนกระทั่งจบเรื่องเรามักจะพบหมายเลขสามและเจ็ดอยู่ในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก เรื่องราวเริ่มต้นด้วยพระราชินีทำเข็มแทงมือขณะที่เย็บผ้าจากนั้นมีพระโลหิตไหลออกมาสามหยดลงบนหิมะ จากนั้นพระนางจึงอธิษฐานให้กับบุตรที่กำลังจะเกิดว่า “as white as snow, as red as blood, and as black as the wood of the window frame” [1] จากประโยคข้างต้นนี้ จะเห็นว่าการใช้สีทั้งสามสีนั้นมักมีความหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องสัญลักษณ์ทางเพศ เช่น สีขาวหมายถึงพรหมจรรย์หรือความบริสุทธิ์ กล่าวคือผู้หญิงในสมัยก่อนจำเป็นต้องรักษาความบริสุทธิ์เพื่อให้กับชายหนุ่มที่ตนรัก ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงถูกคาดหวังจากสังคม (social expectation) เมื่อก้าวเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์สีแดงจึงเป็นกลายเป็นสัญลักษณ์ทางเพศที่กำหนดว่าผู้หญิงคนนั้นพร้อมที่จะเป็นมารดาหรือพร้อมในการครองเรือน ส่วนสีดำนั้นหมายถึงความงามตามธรรมชาติ ซึ่งแน่นอนว่าสโนว์ไวท์มีครบทุกสีบนร่างกายของเธอ เช่น สีผิวที่ขาวราวกับหิมะแทนความบริสุทธิ์ ริมฝีปากที่แดงฉานบอกถึงเสน่ห์การยั่วชวนและเส้นผมที่เงาดำบอกถึงความงามตามธรรมชาติของวัยสาวแรกเริ่ม สีเหล่านี้คือสัญลักษณ์ที่บอกความเป็นเพศหญิงของแต่ละวัฒนธรรม ดังที่ Vaz da Silva [10] กล่าวไว้ในบทความว่า “These colors often carry with them a specific cultural importance, though the exact significance varies from culture to culture (241)” ในนิทานเรื่องนี้ สโนว์

ไวท์นั้นว่าเป็นผู้หญิงในอุดมคติของหลาย ๆ วัฒนธรรมซึ่งมีรูปร่างงดงามและประกอบด้วยสามสี (tricolor pattern) ที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบของผู้หญิงที่มีความสวยงามตามแบบฉบับของผู้หญิงในอุดมคติของทุกวัฒนธรรม

แม้ว่าสโนว์ไวท์จะเป็นหญิงสาวที่บริสุทธิ์และอ่อนโยน แต่แม่เลี้ยงใจร้ายก็หาได้ที่จะรักและเอ็นดูหญิงสาวไม่ กลับพยายามลอบสังหารสโนว์ไวท์หลายครั้งด้วยความอิจฉาริษยาในความงามที่หญิงสาวมีมากกว่าพระนางตามแบบฉบับผู้หญิงในอุดมคติ นั่นจึงเป็นสาเหตุทำให้สโนว์ไวท์ต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเอาชีวิตรอดจากราชินีแม่เลี้ยงใจร้าย จนกระทั่งหญิงสาวพบกับกระท่อมหลังเล็กกลางป่า ภายในกระท่อมนั้นประกอบด้วย แก้วน้ำ จานใส่อาหาร แก้วน้ำ และเตียงนอนเล็ก ๆ สิ่งของทุกชนิดจะมีอย่างละเจ็ด หล่อนพยายามนอนบนเตียงด้วยความอ่อนเพลีย จากเตียงที่หนึ่งไปถึงเตียงที่หกก็ยังพบว่าไม่พอดีกับตัวเธอ จนกระทั่งเตียงสุดท้ายคือเตียงที่เจ็ดทุกอย่างลงตัวพอดี “Snow White tries to sleep in the bed of each of the seven dwarves, but they are all too short or too long, until she tries the seventh bed” [1] และเมื่อคนแคระมาถึงที่บ้านพบว่าหญิงสาวแปลกหน้ามานอนบนเตียง ทุกคนต่างประหลาดใจแต่ก็อนุญาตให้หญิงสาวอยู่ที่กระท่อมกับพวกตน เนื่องจากสโนว์ไวท์เป็นหญิงสาวที่สวยงามมีผิวที่ขาวใสสะอาดตัดกับริมฝีปากที่แดงฉานซึ่งลักษณะนี้เองที่ทำให้บรรดาคนแคระรู้สึกถูกชะตาสโนว์ไวท์ตั้งแต่แรกเห็น เป็นการแสดงถึงแรงปรารถนาทางเพศที่พวกเขามิต่อหญิงสาวในรูปแบบความชื่นชมทางกายภาพ sexual desire แต่ในขณะที่เดียวกันความใสซื่อบริสุทธิ์ของเธอก็ทำให้เหล่าคนแคระนั้นรู้สึกสงสาร ในคืนนั้นเองคนแคระคนที่เจ็ดจึงต้องย้ายไปนอนกับเพื่อนคนแคระคนอื่นเพื่อปล่อยให้หญิงสาวได้นอนพักผ่อนอย่างเต็มที่ “The seventh dwarf sleeps with the other dwarves, an hour in each bed until morning, rather than getting into his own bed where Snow White laid” [1] และนี่เป็นตัวอย่างการกระทำที่แสดงถึงความดีและความสมบูรณ์ของคนแคระคนที่เจ็ดซึ่งไม่น่าแปลกใจเมื่อพิจารณาจากหมายเลขที่เคยกล่าวไปก่อนหน้านี้ว่าหมายเลขเจ็ดคือตัวเลขของความสมบูรณ์แบบนั่นเอง (number of perfection)

อย่างที่กล่าวไปในตอนต้นว่าหมายเลขเจ็ดมักถูกนำมาใช้แทนความหมายถึงความสมบูรณ์แบบ ดังนั้นการที่สโนว์ไวท์อาศัยอยู่ท่ามกลางคนแคระทั้งเจ็ดจึงหมายถึงความสมบูรณ์และความปลอดภัยจากราชินีแม่เลี้ยงใจร้าย โดยที่สโนว์ไวท์ก็ได้ อยู่โดยเปล่าประโยชน์ เธอปิดกั้นเช็ดดู ทำความสะอาดกระท่อม ดูแลภายในบ้านหลังจากที่คนแคระทั้งเจ็ดออกไปทำงาน นี่คือลักษณะความเป็นผู้หญิงในอุดมคติของสโนว์ไวท์ที่เรามองเห็นได้จากนิทานเรื่องนี้ จนกระทั่งหญิงสาวต้องพบกับจุดจบจากการไม่เชื่อฟังบรรดาคนแคระทั้งเจ็ดที่ห้ามเปิดประตูต้อนรับใคร เมื่อราชินีแม่เลี้ยงใจร้ายปลอมตัวเป็นหญิงชราหลอกล่อสโนว์ไวท์ด้วยผลแอปเปิ้ลอบยาพิษ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนมองว่าไม่ใช่เพราะสโนว์ไวท์เป็นคนขลาด แต่เพราะความไร้เดียงสาที่ยังอ่อนต่อโลกจึงทำให้เธอเชื่อใจคนแปลกหน้าซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งตรงกับลักษณะที่เธอมีมาตั้งแต่เกิด กล่าวคือ สีแดงคือความงาม เสน่ห์ยั่วชวน สีขาวคือความบริสุทธิ์ ใสซื่อไร้เดียงสา ขณะที่สีดำคือการกระทำที่ขาดการยั้งคิด (การไม่เชื่อฟัง) จนนำไปสู่จุดจบของชีวิต หลังจากที่สโนว์ไวท์กินผลแอปเปิ้ลอบยาพิษเข้าไปแล้วนั้น บรรดาคนแคระทั้งเจ็ดจึงนำร่างของหญิงสาวใส่ไว้ในโลงแก้วและคร่ำครวญอยู่สามวัน “While Snow White appears to be dead from having eaten the poisoned apple, the dwarves mourn for three days” [1] ซึ่งสอดคล้องกับพระคัมภีร์ไบเบิลว่าหลังจากที่พระเยซูถูกตรึงไม้กางเขนจนสิ้นพระชนม์นั้นเหล่าสาวกต่างคร่ำครวญเสียใจอยู่สามวัน ก่อนที่พระองค์จะทรงฟื้นคืนชีพอีกครั้ง [2] ส่วนผลแอปเปิ้ลที่สโนว์ไวท์ได้กินเข้าไปนั้นสามารถตีความถึงผลแอปเปิ้ลที่ต่อมกับเอวาได้ลึกลับกินในสวนเอเดนซึ่งเป็นผลไม้จากต้นไม้แห่งการรู้ถึงความดีและความชั่ว (Tree of the knowledge of good and evil) จนในที่สุดพระเจ้าจึงขับไล่ทั้งคู่ออกจากสวนเอเดนและทำให้ทั้งคู่ได้เรียนรู้โลกใบนี้มากขึ้นเมื่อมาอยู่บนโลกมนุษย์ ในขณะที่ร่างของสโนว์ไวท์หลับไหลอยู่ในโลงแก้วนั้นก็มียักษ์สามตัวคอยบินมาแฉะเยิ้มเยียนเสมอได้แก่ นกฮูก นกกราเวน และนกเขา ซึ่ง Bettelheim [9] กล่าวว่า นกทั้งสามชนิดนั้นต่างเป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญา จิตสำนึกความเป็นผู้ใหญ่ และความรัก (213) ดังนั้นจากประเด็นนี้เราจะตีความหมายได้ว่าการบินมาเยิ้มเยียนของนกทั้งสามชนิดนั้นหมายถึงการสิ้นสุดความเป็นหญิงสาวที่ไร้เดียงสาและเริ่มต้นเรียนรู้โลกใบใหม่หลังจากที่เธอฟื้น บินโลกที่ไม่ได้สวยสดใสแบบครั้งก่อนแต่เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความจริง ความโหดร้าย และการเอาตัวรอด จากประเด็นนี้ทำให้เราสามารถอ้างอิงถึงเรื่องราวของพระเยซูในช่วงที่พระองค์มีพระประสูติกาล และการมาเยือน

ของนกทั้งสามชนิดนั้นก็คล้ายกับการเดินทางมาของสามนักปราชญ์ (the three wise men) ที่นำของมีค่ามามอบให้แก่พระเยซู หรือที่เรียกว่า The gifts of magi เช่นเดียวกันเมื่อสโนว์ไวท์ตื่นขึ้น เธอจะมีสติปัญญาและเรียนรู้เกี่ยวกับโลกใบนี้มากขึ้นนั่นเอง

6. Goldilocks and the Three Bears

Bettelheim [9] กล่าวว่านิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาย่อยเกี่ยวกับการค้นพบตัวเองซึ่งเป็นแก่นเรื่อง (theme) หลักโดยผ่านการบอกเล่าซ้ำ ๆ ของการใช้หมายเลขสาม โดยเขาอธิบายว่าตัวละครเด็กสาวผมสีทอง (Goldilocks) พยายามเข้าไปในกระท่อมถึงสามครั้ง โดยครั้งแรกพยายามมองลอดผ่านหน้าต่างด้วยความสงสัย จากนั้นมองลอดผ่านกลอนประตูเพื่อสำรวจว่ามีใครอยู่ในบ้านหรือไม่ และสุดท้ายเอากุญแจมาไขและเข้าไปในบ้านกระท่อมหลังนั้นได้สำเร็จ (219) การใช้หมายเลขสามมีความสำคัญในบทบาทของเด็กสาวผมสีทองในนิทานเรื่องนี้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ เด็กสาวพยายามเข้าไปในบ้านของคนแปลกหน้าและลองนั่งเก้าอี้ทุกตัว กินข้าว และนอนบนเตียง แม้ว่าภายในบ้านจะถูกจัดเตรียมด้วยอุปกรณ์และภาชนะไว้อย่างละสามชุดแต่ใช้ว่าทุกชุดจะเหมาะกับเธอ เช่นเก้าอี้บางตัวแข็งเกินไป บางตัวอ่อนเกินไป หรือโจ๊กบางถ้วยร้อนเกินไป หรือเย็นเกินไปซึ่งประเด็นนี้ผู้เขียนมองว่าเป็นเสมือนหนึ่งการพยายามหาความเป็นตัวตนของเด็กสาวผมสีทองจากการลองผิดลองถูก นอกจากนี้ Bettelheim [9] ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า หมายเลขสามเป็นจำนวนตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศโดยตรงซึ่งพบได้ในความเป็นชายและหญิงกล่าวคือ บทบาทความเป็น พ่อ แม่ และลูก ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าตัวละครเด็กสาวผมสีทองจะต้องกำหนดบทบาทของตัวเองในครอบครัวให้ได้ว่าเธอจะอยู่ในฐานะอะไรของครอบครัว และในท้ายที่สุดเมื่อครอบครัวหมีสามตัวได้กลับเข้ามาในบ้านกระท่อมก็ต้องประหลาดใจเมื่อเห็นเด็กสาวแปลกหน้าบุกรุกเข้ามาในบ้านของตน เมื่อเด็กสาวผมสีทองตื่นขึ้น เธอมีสีหน้าหวาดกลัวและลนลานหนีออกจากบ้านกระท่อมหลังนั้นอย่างรวดเร็วท่ามกลางความฉงนสงสัยของครอบครัวหมีสามตัว จากประเด็นนี้เราสามารถสรุปชี้ชัดได้ว่าสถานที่แห่งนี้ไม่เหมาะสมกับเด็กสาวผมสีทองเพราะเธอไม่ใช่คนในครอบครัวของหมี ดังนั้นเธอต้องวิ่งหนีจากมาและปล่อยให้ครอบครัวหมีสามตัวอยู่ด้วยกันอย่างลงตัวสมบูรณ์แบบที่สุดตามแบบฉบับนิทานที่มีกจบลงด้วยคำว่า happy ending

7. บทสรุป

การใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดที่ปรากฏในเทพนิยายและนิทานพื้นบ้านนั้นมีความเหมือนและความแตกต่างกัน กล่าวคือการใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดนั้นใช้แสดงถึงการอ้างอิงที่เกี่ยวข้องทางคริสต์ศาสนาโดยเฉพาะเหตุการณ์ที่ปรากฏในพระคัมภีร์ไบเบิล ส่วนความต่างของหมายเลขสามและเจ็ดคือ หมายเลขสามแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของการใช้ตัวเลขที่มีมากกว่าเพียงแค่ความบังเอิญ กล่าวคือ หมายเลขสามมักถูกนำมาใช้ในรูปแบบของการเปรียบเทียบของตัวละคร และบทบาทหน้าที่ ขณะเดียวกันยังอ้างอิงถึงเหตุการณ์ในคริสต์ศาสนาที่ทำให้เรื่องราวเหล่านั้นมีเหตุผลที่มาที่ไปว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรทำให้มีมูลเหตุที่น่าเชื่อถือได้ มิใช่หยาบยกขึ้นมากล่าวอ้างเพียงลอยๆ นอกจากนี้การแสดงถึงรูปแบบของสีทั้งสามสี หรือ the tri-color pattern ประกอบด้วย สีแดง สีดำ และสีขาวยังมีรากฐานมาจากอุดมคติความเป็นหญิงในยุคสมัยก่อน ส่วนหมายเลขเจ็ดนั้นหมายถึงความสมบูรณ์แบบ เช่นความสมบูรณ์ในครอบครัว ความสมบูรณ์ในทำเลที่ตั้งอาศัยหรือความสมบูรณ์ในชีวิต เป็นต้น โดยลักษณะดังกล่าวสามารถเปรียบเทียบได้กับการสร้างโลกของพระเจ้าที่ทรงสามารถสร้างโลกให้สมบูรณ์แบบได้ภายในเจ็ดวัน จากการวิเคราะห์ของเทพนิยายและนิทานพื้นบ้านทั้ง 4 เรื่องข้างต้น พบว่า การใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่ประเพณีนิยมเท่านั้น หากแต่ตัวเลขเหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงวัฒนธรรมศาสนา ต้นกำเนิด แหล่งที่มา และวิธีการเล่าเรื่องที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานผ่านตัวอักษรให้ผู้อ่านสามารถจดจำเรื่องราวลักษณะเด่นของเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับโดมงามกับเจ้าชายอสูร สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด Rumpelstiltskin หรือแม้กระทั่งเรื่องเด็กหญิงผมสีทองกับหมีสามตัวก็ยังคงอยู่ในใจของนักอ่านรุ่นต่อไปตลอดกาลด้วยวิธีการเล่าเรื่องที่ใช้หมายเลขสามและหมายเลขเจ็ดที่เป็นลักษณะเด่นในการเล่าเรื่องซึ่งทำให้อ่านทุกคนจดจำได้ดี

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] Grimm, J., & Grimm, W. (2002). Snow White. In *The annotated classic fairy tales*. (pp. 81-94). W.W. Norton.
- [2] Liabenow, A. (2014). *The significance of the numbers three, four, and seven in fairy tales, folklore, and mythology*. Honors Projects.
- [3] Schimmel, A. (1993). *The mystery of numbers*. Oxford University Press.
- [4] Leprince de Beumont, J-M. (2002). Beauty and the beast. In *The annotated classic fairy Tales*. (pp. 58-78). W.W. Norton.
- [5] Grimm, J., & Grimm, W. (2002). Rumpelstiltskin. In *The annotated classic fairy tales*. (pp. 125-130). W.W. Norton.
- [6] Booker, C. (2006). *The seven basic plots: Why we tell stories?*. Bloomsbury.
- [7] Danli, Y. (2016). *An Analysis of Rules and Motifs in Thai Folktales* [Master's thesis] Huachiew Chalermprakiet University.
- [8] Becker-Cantarino, B. (2012). *Migration and religion: Christian transatlantic missions, Islamix migration to Germany*. Edition Rodopi, Ebook Library.
- [9] Bettelheim, B. (1976). *The use of enchantment: The meaning and importance of fairy tales*. Alfred A. Knopf.
- [10] Vaz De Silva, F. (2007). *Red as blood, white as snow, black as crow: Chromatic symbolism of womanhood in fairy tales*. Wayne State University Press.